

มาตรการในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในส่วนของ
ธนาคารพาณิชย์เปรียบเทียบแนวปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย

นางสาวปัญจพร ภูณะพิบูล

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4633-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I2159 5409

THE MEASURES ON THE IMPLEMENTATION OF ANTI MONEY LAUNDERING LAW :
A COMPARATIVE STUDY OF PRACTICES IN COMMERCIAL BANKS BETWEEN
THE UNITED STATES OF AMERICA AND THAILAND

Miss Punjaporn Phutanapibul

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4633-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

มาตรการในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงินในส่วนของธนาคารพาณิชย์เปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติของประเทศ
สหรัฐอเมริกากับประเทศไทย

โดย

นางสาวปัญจพร ภูชนะพิบูล

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

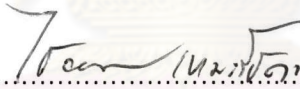
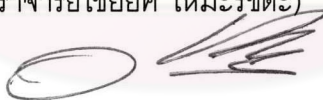
อาจารย์ที่ปรึกษา

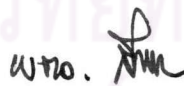
รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส

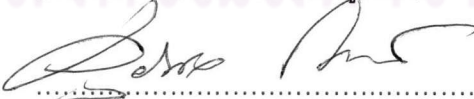
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธิตีพันธ์ เชื้อบุญชัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)

..... กรรมการ
(พันตำรวจเอกสีหนาท ประยูรรัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุรพล ไตรเวทย์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ธนิวัฒน์ เนติโพธิ์)

บัญญัติ ภาชนะพิบูล : มาตรการในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงินในส่วนของธนาคารพาณิชย์เปรียบเทียบแนวปฏิบัติ
ของประเทศสหรัฐอเมริกาในประเทศไทย.(THE MEASURES ON THE
IMPLEMENTATION OF ANTI - MONEY LAUNDERING LAW : A
COMPARATIVE STUDY OF PRACTICES IN COMMERCIAL BANKS
BETWEEN THE UNITED STATES OF AMERICA AND THAILAND) อ. ที่
ปรึกษา:รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส, 239 หน้า.ISBN 974-17-4633-4.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาภายใต้ Bank Secrecy Act ซึ่งเป็น
กฎหมายแม่แบบที่ใช้ในการร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.
2542 ข้อเสนอแนะ 40 ประการ ของ FATF (Financial Action Task Force on Money
Laundering) และข้อเสนอแนะพิเศษ 8 ประการในเรื่องการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่
การก่อการร้าย (FATF Special Recommendation on Terrorist Financing) และศึกษาว่า
ธนาคารพาณิชย์มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
อย่างไร และในการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ธนาคารพาณิชย์ประสบปัญหาและ
อุปสรรคอย่างไรบ้างหรือไม่ รวมถึงมาตรการที่จะถูกนำมาใช้ในอนาคตกจะก่อให้เกิดอุปสรรค
ต่อธนาคารพาณิชย์หรือไม่ อย่างไร

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงินของธนาคารพาณิชย์นั้นประสบอุปสรรคเพราะแนวปฏิบัติที่
สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกำหนดนั้นยังไม่ชัดเจนและไม่สามารถปรับใช้
กับวิธีการตรวจสอบและรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานที่กำหนดขึ้นใหม่ได้
เช่น ความผิดฐานก่อการร้าย ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไข ปรับปรุง เพิ่มเติมเอกสารเผยแพร่
เกี่ยวกับการรายงานธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายและ
มาตรฐานสากล นอกจากนี้ ควรที่จะมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อควบคุม ติดตามประเมินผล
ของพนักงานในการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติดังกล่าวด้วย

ภาควิชา.....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิสิต.....^{ปี ๒๕๕๖} อัญนะศิษฐ์.....
ปีการศึกษา2546..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4386101334 : MAJOR LAWS

KEY WORD: IMPLEMENTATION/ ANTI/ MONEY/ LAUNDERING

PUNJAPORN PHUTANAPIBUL : THE MEASURES ON THE IMPLEMENTATION OF ANTI - MONEY LAUNDERING LAW : A COMPARATIVE STUDY OF PRACTICES IN COMMERCIAL BANKS BETWEEN THE UNITED STATES OF AMERICA AND THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. VIRAPHONG BOONYOBHAS, 239 pp. ISBN 974-17-4633-4

The purpose of this research is to study legal measures regarding the prevention and suppression of money laundering provided in the Bank Secrecy Act of the United States of America, which is adopted as a model for drafting the Act on Prevention and Suppression of Money Laundering, and the content of 40 recommendations made by Financial Action Task Force on Money Laundering as well as 8 special recommendations with respect to the financing for terrorism (FATF Special Recommendation on Terrorist Financing). The scope of study includes the duties of commercial banks under the Act on Prevention and Suppression of Money Laundering B.E. 2542 and the obstacles which they have experienced in the present law and which they would experience when new measures being under current consideration are implemented in the future.

The study shows that commercial banks find a number of obstacles in complying with the law on prevention and suppression of money laundering. The practical guidelines in respect to the implementation of the law are not sufficiently detailed and are not applicable to the examination and report methods of transactions with respect to the recently prescribed fundamental offences, e.g. offence concerning terrorism. The research recommends that Guidelines prepared by the Office of Anti-Money Laundering for the report of transactions by commercial banks be revised to be consistent with international laws and standards. Moreover, a special unit should be set up to control, monitor and evaluate the performance of officers conducting under the Guidelines.

Department.....LAWS.....

Academic year2546.....

Student's signature.....PUNJAPORN PHUTANAPIBUL.....

Advisor's signature.....V. Boonyobhas.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญญากาศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพันตำรวจโทสีหนาท ประยูรรัตน์ กรรมการ ที่ท่านได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลอันเป็นประโยชน์ อย่างยิ่งต่อผู้เขียนตลอดระยะเวลาการทำวิจัย จวบจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ อาจารย์ ดร. สุรพล ไตรเวทย์ และอาจารย์ธนวัฒน์ เนติโพธิ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาช่วยตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง และให้ คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณสำหรับกำลังใจจากเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ โดยเฉพาะคุณพงศ์ธร เอกมณี ที่ให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ สิ่งจนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณบิดา มารดา ที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้กำลังใจและห่วงใยผู้เขียนตลอดมา

หากการทำวิทยานิพนธ์นี้จะมีประโยชน์ทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอมอบให้ เป็นกตเวทิตาแก่ บิดา มารดา ของผู้เขียน รวมทั้งบูรพาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และคุณธรรมแก่ผู้เขียนตลอดมา หากมีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนของน้อมรับไว้แต่ เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญญาพร ภูณะพิบูล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	4
บทที่ 2 สารสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน	
 และปราบปรามการฟอกเงิน.....	5
2.1 ความหมายของการฟอกเงิน ลักษณะ รูปแบบและวิธีการ.....	5
2.1.1 ความหมายของการฟอกเงิน.....	5
2.1.2 ลักษณะ รูปแบบ และวิธีการฟอกเงิน.....	8
2.2 ลักษณะความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน	11
2.2.1 ความผิดฐานฟอกเงิน.....	11
2.2.2 การสนับสนุนหรือช่วยเหลือ (Aiding or Abetting).....	13
2.2.3 การพยายาม (Attempt).....	14
2.2.4 การสมคบกัน (Association or Conspiracy).....	15
2.2.5 การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักร.....	16
2.3 มาตรการทางกฎหมายฟอกเงินตาม UN Model Law 1995	
ของ UNDCP.....	17
2.3.1 มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	19
2.3.2 มาตรการสืบสวนการฟอกเงิน.....	22

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2.4	มาตรการทางกฎหมายของ Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF).....	28
2.4.1	หลักการทั่วไป.....	28
2.4.2	ข้อแนะนำ 40 ประการของ Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF).....	31
2.4.3	ข้อเสนอแนะพิเศษในเรื่องการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (FATF Special Recommendation on Terrorist Financing).....	37
2.4.4	ข้อแนะนำฉบับบททวนแก้ไข 40 ประการ.....	44
2.5	ลักษณะความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2545.....	45
2.5.1	แนวความคิดในการกำหนดความผิดมูลฐานในกฎหมายฟอกเงิน.....	45
2.5.2	ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	46
2.6	สถาบันการเงินกับการฟอกเงิน.....	50
2.6.1	ความหมายและลักษณะของสถาบันการเงิน	50
2.6.2	บทบาทของสถาบันการเงินกับการป้องกันการฟอกเงิน.....	51
2.6.3	ผลกระทบของการฟอกเงินต่อสถาบันการเงิน.....	57
บทที่ 3	บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย.....	61
3.1	ลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	61
3.1.1	ลักษณะความผิดมูลฐานตาม Federal Crimes and Criminal Procedure.....	62
3.1.2	ลักษณะความผิดมูลฐานตาม Bank Secrecy Act 1970.....	62

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.1.3 ลักษณะความผิดมูลฐานตาม Money Laundering Control Act 1986 (MLCA).....	69
3.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	76
3.2.1 FinCEN (Financial Crimes Enforcement Network).....	76
3.2.2 Money Laundering Section.....	78
3.2.3 The Office of Financial Enforcement.....	78
3.3 บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา กับ MLCA.....	79
3.3.1 ความหมายของสถาบันการเงิน.....	79
3.3.2 ลักษณะของสถาบันการเงินของเอกชน กับสถาบันการเงินของรัฐ.....	82
3.4 บทบาทและภาระหน้าที่ของสถาบันการเงินตามกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทย.....	84
3.4.1 การรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงิน.....	84
3.4.1.1 การรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงิน.....	84
3.4.1.2 แนวทางปฏิบัติโดยทั่วไปเกี่ยวกับ การรายงานธุรกรรม.....	87
3.4.1.3 การรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สิน.....	89
3.4.1.4 ประเภทธุรกรรมที่ทำกับสถาบันการเงิน.....	92
3.4.2 การแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงิน.....	94
3.4.2.1 วิธีการแสดงตนของลูกค้าสถาบันการเงิน.....	94
3.4.2.2 การให้ลูกค้าของสถาบันการเงินบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรม.....	96
3.4.3 การบันทึกข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการทำธุรกรรมในแบบรายงานการทำธุรกรรม.....	98
3.4.4 การจัดทำและเก็บรักษาบันทึกข้อมูลทางการเงิน.....	101

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปราม	
การฟอกเงินในประเทศไทย.....	101
3.5.1 องค์การและผู้มีอำนาจตามพระราชบัญญัติป้องกันและ	
ปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	101
3.5.1.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม	
การฟอกเงิน.....	101
3.5.1.2 คณะกรรมการธุรกรรม.....	103
3.5.1.3 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.....	107
3.5.2 องค์การประสานและองค์กรส่งเสริม.....	109
3.5.2.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย.....	109
3.5.2.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติกับกฎหมายป้องกัน	
และปราบปรามการฟอกเงิน.....	111
3.5.2.3 กรมสอบสวนคดีพิเศษ.....	111
บทที่ 4 ข้อพิจารณาในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน	
 และปราบปรามการฟอกเงินในส่วนของธนาคารพาณิชย์	
 เปรียบเทียบแนวปฏิบัติของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	113
4.1 การรายงานธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์.....	113
4.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการรายงานธุรกรรม.....	113
4.1.2 การรายงานธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย.....	116
4.1.3 การรายงานธุรกรรมของธนาคารพาณิชย์กับการโอนเงินทาง	
อิเล็กทรอนิกส์.....	118
4.2 ลักษณะธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย.....	120
4.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย	
ของประเทศต่าง ๆ.....	120
4.2.2 แนวทางการพิจารณาลักษณะหรือสิ่งบ่งชี้ของธุรกรรม	
ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามกฎหมายต่างประเทศ.....	132

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.2.3 แนวปฏิบัติในการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับธุรกรรม ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	135
4.3 USA Patriot Act 2001 กับแนวทางปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์	143
4.4 ความสัมพันธ์ของข้อมูลระหว่างธนาคาร.....	149
4.4.1 องค์การบริหารข้อมูลระหว่างประเทศ	149
4.4.2 องค์การบริหารข้อมูลของต่างประเทศ.....	151
4.4.3 ข้อมูลเครดิตตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูล เครดิต พ.ศ. 2545 กับการรายงานธุรกรรมเงินสดของ ธนาคารพาณิชย์.....	155
4.5 หลัก Know Your Customer และการฝึกอบรมพนักงาน ของธนาคารพาณิชย์.....	161
4.5.1 แนวคิดเกี่ยวกับหลัก Know Your Customer.....	161
4.5.2 หลัก Know Your Customer กับพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	163
4.5.3 United State "Know Your Customer" Rule กับ FATF Recommendations 10 through 12.....	164
4.5.4 หลัก Know Your Customer กับการฝึกอบรมพนักงาน.....	168
4.6 มาตรการการตรวจสอบลูกค้า (Customer Due Diligence – CDD) ตามหลักการของ FATF Recommendation.....	171
4.7 ประเด็นปัญหาอื่น ๆ.....	177
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	178
รายการอ้างอิง.....	188
ภาคผนวก.....	194
ภาคผนวก ก.....	195
ภาคผนวก ข.....	196

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....239

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย